

Lärohandledning

Titel: Handbok för superhjältar,
del 5 – Försvunna
Författare: Elias & Agnes Våhlund

Rekommenderas för åk F-3

Introduktion

Den här handledningen innehåller övningar som ska hjälpa dig att få dina elever att utveckla sin **läsförståelse**, och därmed sin **läslust**, genom att arbeta med **ordförståelse**, träna på att använda **läsförståelsestrategier** och att göra **textkopplingar**. *Handbok för superhjältar* passar också utmärkt att ha som grund och utgångspunkt i värdegrundsarbete. Här hittar du även konkreta övningar och diskussionsfrågor som knyter an till elevernas vardag med utgångspunkt i det berättelsen tar upp: mobbning, utanförskap och kamratskap.

Foto: Kajsa Göransson

Bokserien *Handbok för superhjältar* är skapad av Agnes och Elias Våhlund. 2018 tilldelades de priset Årets barndeckare för *Handbok för Superhjältar del 2: Röda masken* och *Handbok för Superhjältar del 3: Ensam*.

Läsförståelse

Exempel på läsförståelsestrategier kan vara att förutspå handlingen, utreda nya ord och uttryck, ställa frågor till texten, klargöra otydligheter och sammanfatta textinnehåll. Men kom ihåg, det är textens innehåll som är det viktiga, inte själva strategin. Fokus ska ligga på textens innehåll.

Textkopplingar är också ett utvecklande arbetssätt för att göra texten tydlig för eleverna. Under läsningen stannar man upp och jämför texten med andra liknande texter – **text till text-koppling**, jämför texten med egna erfarenheter – **text till mig själv-koppling**, jämför texten med världen utanför – **text till världen-koppling**.

Det är du som pedagog som introducerar och modellerar. Ett exempel på att modellera kan vara att ”tänka högt”, att berätta för eleverna hur du tänker och känner när du läser en text. Lärare och klass har en dialog om textens innehåll. Textsamtalen ska vara strukturerade och tydliga, alla ska kunna delta på sin nivå.

Läs högt och läs i par, diskutera och reflektera tillsammans! Vikten av gemensam läsning och högläsning kan inte nog betonas. Genom de gemensamma läsupplevelserna får eleverna verktyg som de sedan kan använda i det egna läsandet.

Alla övningar i handledningen delas in i vad man kan göra före läsningen, under läsningen och efter läsningen. Läsförståelsefrågorna är indelade i:

- **På raderna** – svaret står i texten.
- **Mellan raderna** – här handlar det om att kunna dra egna slutsatser och läsa ”mellan raderna”.
- **Bortom raderna** – här tänker man själv vidare och reflekterar över texten.

Läsförståelseövningar hittar du under varje kapitel.

EPA-metoden

EPA står för Enskilt, Par och Alla. Som steg ett får eleverna tänka enskilt, därefter arbetar de i par och till sist diskuterar alla i helklass. Använd er gärna av EPA när ni arbetar med läsförståelsefrågorna till *Handbok för superhjältar*. Syftet är att stärka kommunikationen mellan eleverna och aktivera deras tänkande. Metoden ökar barnens självförtroende och visar att allas röst och åsikter har betydelse.

Före läsningen

- Titta tillsammans på bokens omslag. Titta på bilden, läs titeln. Vad tror ni boken kommer att handla om? Be eleverna att motivera sina svar, t. ex. genom att du modellerar och motiverar varför du tycker och tror så eller så eller fråga ”Varför tror du det?” ”Hur tänker du nu?”
- Vad betyder ”handbok”? (Är det en bok om händer?) Ge exempel på andra handböcker. Känner eleverna till några?
- På omslaget står det två namn: Elias och Agnes Våhlund. Varför står de namnen här? Vilka är de? Mer info om Elias och Agnes hittar du på <http://www.rabensjogren.se/forfattare/Forfattare/> och <http://www.rabensjogren.se/forfattare/Illustrator/>
- Inför prologen: Vad är en prolog? Vad berättar prologen?
- Inför epilogen: Vad är en epilog? På vilket sätt skiljer den sig mot de övriga kapitlen?
- Förbered läsningen inför varje kapitel genom att gå igenom svåra ord och uttryck – se nedan under respektive titel.

Under läsningen

- Gör textkopplingar. Vid högläsning, stanna upp vid lämpliga tillfällen och gör kopplingar till:
- **Andra texter:** Påminner det här om något annat vi läst? Berättelser om barn som mobbas, tuffa tjejer (Pippi Långstrump), bli någon annan, su-perhjältar, serier?
- **Elevernas egna erfarenheter:** Vad känner vi igen från t. ex. miljöer som skolan, skolgården, bibliotek, mobbing, utanförskap?
- **Världen utanför:** Vad får berättelsen oss att tänka på om världen utanför?
- Läser barnen självständigt? Arbeta på samma sätt och diskutera t. ex. efter varje kapitel eller ett stycke i kapitlet som du bestämt i förväg.
- Be eleverna stanna upp i sin läsning om det är något de inte förstår och fråga dig eller en kompis.
- Be eleverna ringa in (alternativt skriva dem eller räcka upp handen för att fråga om) ord som är svåra att läsa eller förstå och diskutera dem allt eftersom.
- Be eleverna pröva att läsa om en mening eller ett stycke de inte förstod.

Efter läsningen

- Låt eleverna svara på läsförståelsefrågorna, gärna efter varje kapitel. Låt eleverna formulera egna frågor. Diskutera frågor och svar tillsammans. Många av de öppna frågorna har inga givna svar utan finns där för att väcka tankar och göra reflektioner ihop i klassen och leder också till fortsatta diskussioner.. Använd er gärna av EPA-metoden, se ovan.
- Låt eleverna sammanfatta texten. Prata tillsammans om hur den började, vad som hände sedan och hur den slutade. Detta kan vara ett enskilt kapitel, men även hela boken när ni läst klart.

Berättelsen

Försvunna är den femte delen i Handbok för superhjältar. Lisa försöker träna Nick och Robert att få superkrafter. Samtidigt börjar det försvinna barn från deras skola. Inte ens Röda masken och Vildbiet lyckas hitta dem. Lisa tänker att gänget behöver fler superkrafter för att tillsammans lösa fallet. Kanske måste hon låta sina vänner läsa handboken för att det ska lyckas. Men litar hon på dem tillräckligt mycket för att låta dem läsa den?

Tema

Superhjältar, vänskap, samarbete, att lita på, äventyr

Svåra ord och uttryck

KAPITEL 1 – bakom galler, i nöd, stupade i säng, som klistrade **KAPITEL**

2 – slagsmålsteknik, lossnade för, frustrerade, imponerade **KAPITEL 3** – uppspärade, väste, koko, nolldid, då slog det henne, mag-känsla, avslöja, identitet, oändligt värdefull

KAPITEL 4 – spana, walkie-talkies, förkrossade, sjönk hoppet, ledtrådar

KAPITEL 5 – ankdammen, fridsförstörare, en sista vända, mystiska omständigheter, journalist

KAPITEL 6 – sniffteknik, röntgensyn, kortslutning, vaxproppar, tappa fokus, energi,

KAPITEL 7 – elektrisk kraft, hantera, laddat, stupränna

KAPITEL 8 – staty, anropade, hamnen, bevis, bylte, förföljde, hukade, vad i självaste glödheta

KAPITEL 9 – hägern, lymlar, sablars, pojkspolar, strunt, på vid gavel, färgblind

KAPITEL 10 – ytterligare, förmodligen, utbröt, reportrar, i nuläget, kommentera, vaka som hökar

EPILOG – rapporterats, sken upp, kidnappad

LISAS OCH MAX ANTECKNINGAR – förmågan, missvisande, kombination, bemästrande, ekolokalisering, elektroreception, magnetiska implantat

Läsförståelsefrågor

PROLOG

”Bara de riktigt starka vågar visa sig svaga.” Vad menas med det? Varför kan det vara bra att vara både stark och svag ibland? Försök komma på exempel på hur man kan visa sig stark och hur man kan visa sig svag. (bortom raderna) **Diskutera tillsammans.**

KAPITEL 1

Vad har Lisa för sorts lektioner på kvällarna? (på raderna)

Vad är ”Robot och Silver”? (på raderna)

Vad menar Lisa med att hon kan fånga skurkarna i sömnen? (mellan raderna)

Håller du med Lisa om att allting går att lära sig, bara man övar tillräckligt mycket? Har du själv övat dig på något väldigt svårt? (bortom raderna)

KAPITEL 2

Varför blir Nick och Robert på dåligt humör och frustrerade? (på raderna)

Vad ska Lisa hjälpa sin mormor med? (på raderna)

Varför säger inte Lisa till mormor att Max är en bra superhjälte? (mellan raderna)

KAPITEL 3

Vems fel är det, enligt Robert, att han och Nick inte lärt sig flyga? (på raderna)

Vad kommer Lisa på för idé som kanske kan hjälpa till med träningen? (på raderna)

Varför flyger Max upp i luften och skriker? (mellan raderna)

Vad menas med ”magkänsla”, som det står om i handboken? När och hur kan man använda sin magkänsla? (bortom raderna) **Diskutera tillsammans.**

KAPITEL 4

Vad vill poliserna ha reda på av skolbarnen? (på raderna)

Varför ville inte Lisa ha med sig alla prylar som killarna samlat ihop? (på raderna)

Varför kallar Robert Lisa och Max för ”örnarna”? (mellan raderna)

På bilden av Hassans mamma har hon en telefon framför sig. Varför tror du hon sitter och stirrar på den? (bortom raderna)

KAPITEL 5

Varför blev Nick och Robert slängda i ankdammen? (på raderna)

Vad är polisens viktiga budskap till barnen i skolan? (på raderna)

Vad menar Max när han säger att Hassan och Greta inte har klättrat upp i ett träd? (mellan raderna)

Vilken sorts spår eller ledtrådar tror du att Nick och Robert hoppades att de skulle hitta? Vad skulle kunna hjälpa dem i sökandet? (bortom raderna)

KAPITEL 6

Vad är det pojkarna ska göra för att kunna se fastän de blundar?

Vad menar Lisa med att hon skulle få kortslutning i hjärnan om hon försökte lära sig alla superkrafter? (mellan raderna)

Varför låtsades Lisa att hon inte hörde vad Nick sa? (mellan raderna)

Tror du att ett sinne kan bli starkare om man kopplar bort de andra? Alltså att man t. ex. känner lukt bättre om man blundar eller ser saker tydligare om man inte hör några ljud? (bortom raderna)

KAPITEL 7

Hur förklarar Lisa den kraft Robert fått? (på raderna)

Varför känner sig Nick värdelös? (på raderna)

Vad menar Robert med det han säger om stuprännan? (mellan raderna)

Tror du att Nick kommer följa med Robert och söka efter de försvunna barnen? (mellan raderna)

Fundera över hur du tror att du hade reagerat om du varit Nick? Hade du tappat hoppet och blivit ledsen eller hade du utmanats att försöka ännu hårdare? Vad kan det bero på att man ibland ger upp och ibland kämpar hårdare? (bortom raderna) **Diskutera tillsammans.**

KAPITEL 8

Vem såg alltid till att fallen löstes i ”Robot och Silver”? (på raderna)

Vad tror Robert kommer att hända om de går till hamnen? (på raderna)

Varför följer Robert och Nick efter Herman? (på raderna)

Hur upptäckte Herman att de följde efter honom? (på raderna)

Robert vågar inte gå till hamnen. Finns det någon plats som du tycker är särskilt läskig? Var skulle du aldrig våga gå sent på kvällen? (bortom raderna)

KAPITEL 9

Vem är Hasse? (på raderna)

Varför följde inte Robert och Nick med hem till Herman? (på raderna)

Vad menar Robert när han säger: ”Vi visste inte”? (mellan raderna)

Varför ändrade sig Herman och bestämde sig för att hjälpa till? (mellan raderna)

KAPITEL 10

Vilka råd får barnen av poliserna? (på raderna)

Vad säger journalisten om Röda masken och Vildbiet? (på raderna)

På vilket sätt skulle man kunna använda handboken för att göra något dumt? (bortom raderna) **Diskutera tillsammans.**

EPILOG

Vilken är den viktigaste informationen gänget har om de försvunna barnen? (på raderna)

Varför är det så viktigt att Max, Robert och Nick måste bestämma sig för om de litar på Lisa innan de svarar? (mellan raderna)

Hur tror du Lisa kommer att göra med handboken till sist? Kommer hon att visa den eller inte? (bortom raderna)

Vad betyder det egentligen att lita på någon? (bortom raderna) **Diskutera tillsammans.**

Bilduppgift

Vid varje kapitelstart finns en illustration. Titta på bilderna. Vad föreställer de och på vilket sätt passar de ihop med det som händer i kapitlet?

Den sista illustrationen, till kapitlet ”Epilog”, föreställer en sorts stjärna.

Låt alla rita och färglägga en egen stjärna – en superhjältestjärna. Alla använder de färger de gillar och som känns kraftfulla för dem.

Skrivuppgift

Lisas favoritserie är ”Silver och Robot”. Alla skriver och berättar om sin favoritserie (eller film, bok, dataspel om du inte tittar på någon serie).

Tips: Vad heter den? Vilka är huvudpersonerna? Vad handlar den om?

Varför gillar du den? Hur ofta tittar du på den?

Tänk er att ni kunde skriva ett meddelande till de försvunna barnen. Vad skulle du skriva för att trösta och muntra upp dem?

Samarbetsövning

Ställ er två och två mitt emot varandra och håll upp era händer framför er med ungefär tio centimeter emellan. Rör händerna jättesakta mot varandra, utan att nudda varandra. Håll stilla en stund och känn efter om ni kan känna varandras energi. Prova att blunda om ni vill.

Dramaövning

Titta på bilderna i boken. Genom deras kroppsspråk och minspel förstår vi hur personerna känner även utan att läsa texten. Jobba i mindre eller större grupper. Alla får härma varsin illustration och de övriga i gruppen får gissa vilken känsla de visar. De visar känslan som en stillbild, precis som i boken och de använder inte rösten.

Här kan du som lärare gärna dela ut sidor/scener i förväg (annars är risken att alla visar samma känslor eller att de väljer känslor som förstärker deras position i gruppen – högstatuselever väljer högstatuskänslor o.s.v.). Försök få med så många olika känslor som möjligt: rädd, förvånad, förvirrad, arg, ledsen, bestämd, modig, stark, koncentrerad, trött, ivrig, bekymrad, orolig, besviken, chockad, etc. När barnen gissar är det dock inte viktigt att det blir exakt rätt ord, eftersom det är en tolkning.

Länkar

Du kan läsa mer om *Handbok för superhjältar* på hemsidan:

<https://handbokforsuperhjaltar.se/>

BRIS:

<https://www.bris.se/>

Rädda Barnen:

<https://www.raddabarnen.se/>